

A boldogtalan sírásó

Éppen egy lengyel útikönyvbe ragasztott térképet forgatott, mert meg szeretne volna találni azt a várost, ahonnan az az autóbalesetben meghalt fiatalasszony származott, akit nemcsak kiemelt a roncsból, de aztán a hullaházi tepsiből is ő rakta át a koporsóba, miután a temetkezési vállalkozó embere alapozóval és púderrel eltüntette fejsérülése nyomait.

Éppen a nagyítóját kereste, amikor szédülést érzett, mintha meglökte volna valaki a székét, s ahogy ültéből a földre zuhant, beverte fejét az íróasztal sarkába. Nem érzett fájdalmat, csak olyan sós ízt, s nemcsak a szájában, de az orrában is, mint amikor fejre esett nagyapja kertjében az almafáról. Fogalma sem volt arról, hogy nem a vérnyomása vacakolt, hanem a mindent elsöprő földrengés első lökéshulláma küldte a padlóra.

Dühös volt, s az esés után egy láthatatlan lényel hadakozott.

Ha már nem lett volna amúgy is halott, legszívesebben megölte volna a lengyel fiatalasszony fogságban tartott szellemét. Különben is gyilkosságra készült. Jól látható helyen, a sötétítőfüggönyre tűzve, minden pillanatban olvashatta élete utolsó éveinek jelszavát: „Nyugodtan hal meg, aki végzett azzal, akit gyűlölt.” (Seneca)

Amikor Malgorzata Malinowska vihogva emlékezteti testi, mi több, nemi fogyatékkosságára, a düh első pillanataiban arra gondol, hogy meg fogja ölni Johannes Herbert brassói lakatosmestert, aki tönkretette az életét. Pedig csak a fenyőfán fészkelő, már anyatollas gerlefiókákat akarta kiszedni, hogy megehesse őket. Szó sem volt leskelődésről, Annelise Herbertet különben is utálta.

Árvaházi gyermek lett nagyszülei halála után, szófogadatlanak, vásott kölyöknek tartották az állandóan kötelességről papoló nevelői, pedig csak bánatos és álmodozó volt Alex Bonifác, aki mindegyre nagyapja kertjébe képzelte magát, s ezért nem figyelt a tanórákon. Ha érdekelt volna a tanítóit a fegyelmen kívül valami más is, rájöhetek volna, hogy nem éppen gyengeelméjű, de azért baj van az emeleten. Voltak tantárgyak, amelyeket első hallásra megértett, de más dolgokat erőszakkal, veréssel sem lehetett megtanítani neki.

– Egyszerűen csak gonosz, fegyelmezetlen és utál tanulni – mondta a tanítója az árvaházi elnöknek, egy középkorú gyógyszerésznek, a Málnássy drogéria tulajdonosának, aki nagyszülei halála után az örökölt ház s némi szintén örökölt, takaréklában őrzött pénze fölött őrködött.

Ahogy betöltötte tizenkettedik évét, rögtön elszegődött az árvaház. Azért adták a kemény ember hírében álló brassói szász mesterhez inasnak, hogy fegyelmet, szakmát és nyelvet is tanuljon.

Utálta a lakatosműhelyt, amelynek utcafronti részén kovácsműhely is működött. Azzal kezdődött mindennapos próbatétele, hogy Annelise elől menekült. A mester lánya állandóan akart valamit. Vagy felkínálkozott, vagy valami mást, de cserébe azért is a testét adta volna.

– Megmutatom a puncimat – mondta, s ha nem volt a városban az apja, leült a fészker alatti rozsdahántolóban a támlanélküli kerek székre, ahol Alex Bonifác a vasakat drótkéfézte, s hagyta, hogy annyira felcsússzon a szoknyája, hogy az már ne is takarjon semmit.

– Ha megcsinárod még ma, akkor most bedughatod az ujjadat – és két keze megnyálazott mutatóujjaival szétnyitotta a lába közötti, mályvaszínű hurkákat, amivel olyan nagyra volt. – Azt akarom, hogy csinálj nekem álkulcsot az apám asztalfiókjához, ahol a pénzt tartja, aztán egy másikat az udvari ajtóhoz, mert akkor éjszakánként kiosonhatok a műhely melletti fásszínbe, hozzád.

Alex Bonifác nem válaszolt, mert hallotta, amit a segítők egymás között beszéltek, hogy Annelise olyan szagú, mint a napra kitett tegnapi hal.

– Megnézheted mindenemet és azt csinálhatsz velem, amit akarsz – mondta Annelise, de neki nem volt kedve. Rá sem szeretett nézni a mindig izzadtságban úszó hájpacnira, meg aztán félt is a lapáttenyerű mestertől. Annyiszor utasította vissza, ahányszor csak tehetette, s a lány meg is mondta, hogy ezért majd csúnyán meglakol.

Amikor már fent volt a fenyőn, Annelise, aki a konyhában egy lavórban állva szokta mosni magáról a sültgagymaszagú izzadtságot, visítózni kezdett, hogy Demi Bach megleste. Ez volt az ő igazi neve, mielőtt Alex Bonifác lett volna belőle.

Olyan felhajtás kezdődött, hogy még a láncra kötött kutya is vonítani kezdett, a cselédlány bömbölve rohant körbe-körbe az udvaron, s Frau Herbert a haját tépve, mint egy eszelős, torkaszakadtából azt vijjogta:

– Meggyalázták az én kiscicámat.

A mester, az is rohadt kövér, izzadós, akár Annelise, kirohant a sikoltozásra, aztán törött patkókkal dobálta a fenyőn rémulten kuksoló gerletolvajt, de, mert az meg sem mozdult, két segédet küldött fel, és lehozatta velük a fáról. Azt parancsolta, hogy ne hassal, hanem hátán fekke kössék rá a deresre, amin az engedetlen inasokat szokta korbácsolni. Pléhet peremezhetett, mert a kezében volt a szerzőszám, s azzal vezényelte az ütközetet.

– Lesed a lányomat? Du Schweinehund Hure – kiabálta, hogy disznókutya kurva. – Azt kapod, amit az ilyenek érdemelnek, ami az ilyen latroknak kijár – mondta a dühtől levegő után kapkodva, s a többiek nem is tudtak volna közbeavatkozni, még akkor sem, ha akartak volna.

Lerántotta a hátára fektetett áldozat klottgatyáját, s dührohamtól elborult aggyal, talán nem is tudta, hogy mit csinál, a kezében tartott laposfejű szorítófogóval szétroppantotta Alex Bonifác heréit.

A fájdalomra már nem emlékezett a filozófus, csak arra, hogy a meztelenül fölötte álló és folyamatosan azt rikácsoló, hogy „öld meg apa”, Annelise arcára fröcscent a vére, s valami zsírszerű anyag, ami úgy repült ki a fogóból, mint a mutató- és hüvelykujj közül a megpattintott cseresznyemag, s betakarta az egyik szemét.

– Megölöm Herbertet – mondta, de Malgorzata Malinowska szelleme kinevette.

– Ha élne, több mint százéves lenne – és vihogott. – Válassz valaki mást, Seneca.

És az a Malgorzata Malinowska, aki erre a hajdani borzalmas eseményre vihogva emlékeztette, nem más volt, mint a saját tulajdonát képező, nagy nehezen befo-gva szellem. Akit, de inkább amelyet, egy Simon Artz márkájú csavaros tetejű pipadohányos pléhdobozban tartott fogva.

A dohány reklámarcát, a fezes török úriember képét levakarta róla, mert a lélek, amelyet nagy nehezen begyűjtött, lengyel katolikus volt, a fezes ember viszont egyértelműen közel-keleti, azaz mohamedán. Nem szeretett volna hitéleti kellemetlenséget okozni, ezért tépkedte le még a címke maradványát is a bádogról.

Egyetlen dologgal nem számolt filozófus létére, hogy a szellemeknek is van anyanyelvük, így aztán hiába is kínlódott eleinte, hogy kommunikáljon vele, mert az autóbalesetet szenvedett lengyel fiatalasszony, Malgorzata Malinowska, akinek elszálló lelkét az utolsó pillanatban ejtette csapdába, mielőtt a kórbonctan hűtőtepsijéből a koporsóba tették volna, nem tudott, de az is lehet, hogy csak nem akart magyarul beszélni a filozófussal az első napokban.

Kezdetben talán egy dallamfélét dudorászott a bádogbörtönben, bár úgy hangzott, mintha csak túlhangsúlyozná egy lengyel mondóka dallamát.

Ezt Alex Bonifác nem értette, s nem is tudta helyesen lejegyezni, különben magyarul is keverte írás közben a betűket, így csak szavakat írt le, azokat is ki tudja, hogy jól vagy rosszul, de mindezek ellenére a plébános, aki fiatalkorában éveket töltött a czestochowai pálosoknál, rögtön felismerte a zagyvaságban a rendet.

– Hát, az úgy hangzik valójában, s leírta neki, „Polak, Węgier, dwa bratanki, I do szabli, i do szklanki. Oba zuchy, oba żwawi, Niech im Pan Bóg błogosławi.” – Azt jelenti magyarul, hogy: „Lengyel-magyar két jó barát, / Együtt harcol s issza barát. / Vitéz s bátor mindkettője, / Áldás szálljon mindkettőre.”

Elhatározta, hogy megtanul lengyelül, esetleg Malgorzata Malinowska asszonyt tanítja magyarul, hogy kifaggathassa a szellem mibenlétéről. De nem volt szüksége erre az erőfeszítésre. Végre megszólalt magyarul, attól a perctől, hogy szinte tökéletes kiejtéssel felmondta neki Alex Bonifác azt a versikét, amelyet első hallásra meg is tanult a plébánostól.

Alex Bonifác két dologra készült.

Egy: a gyilkosságra.

Kettő: az anyagi és szellemi világ összefüggéseinek írásbeli filozófiai szintézisére.

Mindkét dolgot halálosan komolyan vette. Minden napját azzal kezdte, hogy úgy tett, mintha írásra készülődne, de csak úgy tett. Nem volt teljesen műveletlen, de egyetlen dolognak, jelenségnek, szakmának sem volt a tudója. Könyvszokrényének az a néhány könyve, amit a polcokon tartott evőeszközei társaságában, többnyire tudománynépszerűsítő kiadványok voltak, s hitte, hogy léteznie kellene egy olyan gondolatsűrítő, összegző műnek, amely, ha nem is egyetlen mondatban, de nem is kötetek tucatjain keresztül magyarázná el a világmindenség működését. És közérthetően. A mikrobáktól a csillagképekig, az elemi fizikai részecskéktől a zsiráfokig, és mindent, amit az ógörög filozófusok tudtak, egyiptomiak építettek, egészen a modern amerikai gépekig, mindennek a filozófiáját egyetlen kézikönyvben. És ezt ő akarta megírni. Hozzávaló szellemi mankója, az összes könyvei, a polcon voltak. Közöttük is a legtöbbre becsült a félvászon kötéses lexikonsorozat volt.

A könyvespolc tetején mindenféle tárgyakat tartott. Alpakka karos gyertyatartó mellett ritka gyarmatbélyegért cserélt vízi órája, amely úgy nézett ki csupa üveg szerkezetével, mintha tudományos kísérletek laboráló eszköze lenne. Lombikok és spirálalakúra hajlított üvegcsövek rendszertelen halmazának látszott, s utoljára

talán sima kútvízzel tölthették fel, mert a görbületekben, hajlatokban a fehéres lerakódás azt jelezte, hogy nem a megfelelő folyadékkal működtették kimúlása előtt. Talán a dugója is elfáradt, hagyta elpárologni azokat a cseppeket, amelyek valaha egy leheletvékony üveglapra hullva, szintén üvegből készült fogaskerekek tucatjainak mozgásával, egy számlapon mutatták a pontos időt. Különc volt, olyan dolgot szerzett meg, amit mások szemétnek tartottak. De volt azon a könyvszekrényen régi földgömb és száraz virágok menedékeként egy öblös, csiszolt mintázattal az idők lerakódásának feketeségével egy törött szájú kristályváza, egy macskakoponya, s egy zöldesre oxidálódott rézmozsár. És az az egyliteresnek kinéző, nagyon régi, csavaros bádogtetejű dohányos doboz, a szelleme börtöne, amelyről korábban letépte a címkét.

Évek óta dolgozott a művén, amely majd feleletet ad az emberiség minden fontos kérdésére. Alapműként megvásárolta egy régiségkereskedésben egy bőr karosszékkel együtt a *Tolnai Új Világlexikona* tizennyolc kötetét, aztán megszerezte a hiányzó két pótkötetet is. Húsz kötet, amelyeket Malgorzata Malinowska ócska szemétnek tartott.

Egy posztamensen, amely valaha egy állami vezető irodáját díszítette, s amelyen még ott volt a bronztábla V. I. Lenin nevével, Bonifác rendkívüli szerzeménye ékeskedett. Látszatra kis gőzgép volt, sárgaréz tartállyal, lendkerékkel, felfelé tölcseresen szélesedő kéménnyel, ám a szeszlánggal működtetett gép, amikor vidám füttyel jelezte, hogy elég nagy a gőz nyomása, egy kallantyú meghúzásával kávé is készített volna, de már rég nem ez volt a feladata. A szűrőjébe, ahová a darált kávé tette volna, szárított zeller és petrezselyem levele került, némi sóval, s azt a forró fűszeres levét engedte rá az almareszelővel pépesített répák, retkek, karalábék keverékére. Többnyire ezt reggelizett, ebédelt és vacsorázott.

Napok óta haragban volt Malgorzata asszony szellemével. Egyoldalú volt a beszédbőjt, ő nem szólt hozzá, mert megbántotta a szellem.

– Mit akarsz azzal az ócska lexikkal? Már akkor is túlhaladott volt, amikor kiadták – mondta olyan hangsúllyal, amellyel egyértelműen megkérdőjelezte Alex Bonifác törekvésének értelmét.

A szobában szinte teljes volt a csend, csak a címkézetlen konzervdoboz felől lehetett hallani egy olyan kínlódó dönögést, amelyent az üres üvegben rekedt legyek szoktak okozni. Ez a zümmögésképpen olyan volt, mint a réges-régen divatból kiment tölcseres telefonok hangja, de mielőtt bárki is megfejtette volna a mondat jellegű, ritmikusan erősödő és gyengülő hangokat, pedig egyszerű rímes mondóka volt, amit Malgorzata szelleme olykor minden ok nélkül dalolni kezdett, Bonifác egy olyan légycsapóval, amelynek végén bőrleffentyű volt, ezzel téve hatásosabbá a légyvadászatot, a könyvszekrény oldalára csapott. Ilyenkor váltott a szellem és felismerhetően dúdolta a „Kiskacsa fürdik fekete tóban, / anyjához készül Lengyelországba” kezdetű dalt.

– Elhallgass – böffentette bele a csendbe.

Ez volt Alex Bonifác életének helyszíne. Dolgozószobája, hálója, konyhája volt a terebélyes íróasztallal, préseltmintázatú, bőrtámlájú karosszékkel kiegészített sötét helyiség, s mindezekhez társult az a bársony, állandóan behúzott, kiszellőztethetetlen szagú sötétítőkütyű, amely azt a célt szolgálta, hogy a filozófust ne zavarják a külvilág eseményei.

Asztalán egy zöldernyős banklámpa, amelyet úgy állított be, hogy fényköre éppen csak azt a könyvet, azt a papírlapot világítsa meg, amelyet olvasott, vagy amelyre gondolatai vázlatát írta fel.

Az egyik füzetlapra semmi egyebet nem írt, csak azt, amit egy olcsó, papírfedelű könyvből, amely a *Bölcsseletek kátéja* címet viselte, kimásolt: „Felix iacet, quicunque quos adit premit.”, alatta magyarul: „Nyugodtan hal meg, aki végzett azzal, akit gyűlölt.” (Seneca)

Ennek másolata volt feltűzve a függönyre, amely úgy nézett ki fehérségével a félhomályban, mint egy molyrágta szabályos négyszög.

Meggyőződése volt, hogy ez a velős római mondás, eljövendő sorsának, halála utáni örök békéjének meghatározója, ezért volt az a titkos füzete, amelybe azok neveit akarta majd beírni, akik szerinte megérdemelnék, hogy megölje őket. De mert a mondat nem többes számban beszélt a múlt idejű eseményről, az „akit” használta és nem az „akiket”, ezért halogatta, hogy beírja azt az egyetlen nevet, most, hogy Johannes Herbertet, elméletileg, törölnie kellett.

Magyarul beszélgetett Malgorzata Malinowska szellemével. A legalapvetőbb dolgot szerette volna megtudni a lélekről, s örült a nyelvváltásnak, mert ilyen bonyolult kérdés megválaszolásához a szellemnek tökéletes kellett, hogy legyen a szókinccse, ahhoz, hogy axiómaértékű választ kaphasson tőle a szellem-lélek kapcsolatáról.

Az anyaga, a szellem halmazállapota érdekelte. Egy ismeretterjesztő cikkben olvasott a negyedik halmazállapotról, s meg volt győződve arról, hogy a lélek nem gáz, mert nem ég, azt kipróbálta még a hullaházban, de nem lehet szilárd anyag, folyadék sem, mert akkor látná, így tehát biztos volt abban, hogy negyedik halmazállapotú szellemet, de igazából a cikkben leírt plazma állapotú Malgorzata Malinowskát őrizgeti a dohányos konzervdobozban.

– Én ezt nem tudhatom. Önmeghatározásra képtelen vagyok – hallotta a hibátlan kiejtéssel, bár a bádogdoboz okozta vibráció furcsa torzítása miatt recsegősen elhangzó szavakat.

Erről a titkáról, a befogott szellemről, Malgorzata Malinowskáról, akibe lassan szerelmes is lett, nem szólt senkinek, tán el sem hitték volna. Gyakran hozta szóba az önállóuló lelket mint entitást s a lélekvándorlást mint önmagunk továbbélésének egyik lehetőségét.

A szellemek, a lélek szellemmé válása elgondolkoztatta azokat is, akik valaha hallották a sírásót, aki valami olyasmiket mondogatott, hogy saját szemével látta egy haldoklóból elszállni a lelkét, s nem is olyan megfoghatatlan, mint amilyennek az emberek képzelik.

– Nem is egyszer fordult elő, hogy a kórházi hullaházban napok óta elszállításra váró halott igazából csak akkor halt meg, amikor feltettem a saroglyára – mondta Alex Bonifác. Már régóta készült, hogy egyszer elkapjon egy éppen a testből elszálló lelket, de a kórboncnok orvos csak nevetett rajta, azt mondta, hogy nem a lélek elszállásának hangját hallotta, hanem a halál után munkálkodó, még mindig emésztő gyomorsavak végtermékét, egy böffentést.

– Esetleg a hullamerevség előtti laza gyűrűsízom okozta, már nem feszült meg a végbelet zárva, mint a trombitás ajka a hangszer fúvókáján, s így, nem rezegtetve, nem hangosította fel a fingást.

De Alex Bonifácnak, ha nem is éppen tárgyi, de bizonyítéka volt a bádogdobozban a lélek fizikai valójára, s ezért nem érdekelte a kórboncnok magyarázata. A gyilkosságra gondolt, amit szükségesnek tartott, hogy elkövessen, hogy az áldozata lélekként is szenvedjen bűnéért, amelyet Bonifáccal szemben elkövetett.

– Annak a gazembernek nem biztos, hogy tovább él a lelke, hogy kínozhasd, elzárd, mint engem, ha észrevehetetlenül öled meg, nem biztos, hogy szellem lesz a lelkéből – ismételte Malgorzata Malinowska.

Alex Bonifác nem értett egyet ezzel. De a szellem meg is magyarázta, hogy mire gondol.

– Tudod Alex Bonifác, én éppen imádkoztam halálom pillanatában, mert elszakt a fékünk, tudtam, hogy ez a vég, ezért, Isten akaratából, az imámmal a lelkem is az égbe készült, amikor elraboltál. De, ha te úgy gyilkolsz, hogy az áldozatod nem észleli az utolsó pillanatot, akkor szerintem valami más történik a lelkével. És mit csinálsz a testtel?

A tervezett gyilkosságot nem csupán lelki oldaláról értékelte Malgorzata asszony, számára kérdés volt a test, hogy mi lesz a porhüvellyel. De Alex Bonifácot, az eljövendő gyilkost, Malinowska felvetése ellenére sem foglalkoztatta, hogy mi történik majd áldozatának holttestével. Az melléktermék volt számára, hulladék, amilyen-nel naponta találkozott filozófussá válása előtt, sírásó korában.

A városka, amely valaha egyetlen nagy együttérző közösség volt, most megelégedett azzal, hogy a lélekharang megszólalásakor a templomtoronyszerűséget bámulja, ahonnan ilyenkor füst szállt az égre. Úgy tűnt, hogy a hamvasztás kötelezővé tételével, s azzal, hogy befellegzett a látványos, gyászhuszáros, koporsós temetéseknél, s a halottas házaktól induló gyászmenetek elmaradásával a halál misztériuma is veszített hajdan meghatározó s az élet pótolhatatlanságát sejtető mivoltából.

Mindezt megbeszélte Malgorzata asszonnyal, aki félévnyi fogsága után már a ki nem mondott gondolatokra is válaszolt.

A temető betelt, újat nem lehetett nyitni, a kisvárosnak nem volt területe. Ilyenkor azt szokták mondani, hogy nincs megfelelő, nincs szabad, nincs a városhoz méltó területe, de ebben az esetben a „nincs” önmagában is kifejezte, hogy talpalatnyi szabad területtel sem rendelkezett a város. Beszorítva a határfolyó és az előhegyek bazalt fennsíkja közé, évszázadok óta a templomkertet használták temetőként.

„R.I.P.”, ez a rövidítés a sírköveken már száz éve hazugság volt: *requiescat in pace* – nyugodjon békében. Mert a sírokat húszévenként feltárták, a csontokat előbb az altemplom alatti kazamatákban helyezték el, aztán amikor az is betelt, mesterséges barlangot vájtak a sziklába.

Az volt a terv, hogy építési telket szereznek. A határőrség, csendőrség barakk-szerű épületeit, a fölösleges istállókat lebontják, s fölfelé terjeszkedve, földalatti teremgarázzsal, a kor igényeinek megfelelő többemeletes laktanyában helyezik el őket.

Még ki sem költöztek a fegyveres testületek, de az elsőként lebontott istálló helyén már ott sötétlett a krematórium. Feketegránittal burkolt épület volt, amelynek magas kéménye templomtoronyra hasonlított, s a hozzáillő ravatalozó, akár templom is lehetett volna gót stílusú csarnokával.

A kiürítés hónapjaiban többnyire markolók dolgoztak a sírkertben, s már csak két sírásót foglalkoztatott a városi temetkezési hivatal, azokat is csak a közelmúlt-

ban, pár hónapja, egy-két éve eltemetettek kihantolásánál, mert a tisztiorvos rendelete értelmében azokat a földi maradványokat, amelyeken még voltak lágy részek, a halottégetőben kellett elhamvasztani.

Itt dolgozott az utolsó napokig Bach Demeter, aki csak annyit kért a vezetőségtől, hogy a felszámolás végén, azt a feketemárvány obeliszket, amelyre nem tartott igényt senki, elvihesse. Az egyik oldalán születési és elhalálozási évszám nélkül a néhai neve állt: „Alex Bonifác”, a másik oldalán viszont egy bővebb szöveg szerepelt: „Állította a Tudós Társaság, az ismeretlenben elhunyt hittérítő-filozófus emlékére.”

Ezt vitte el a sírásó, s vágatta hosszában ketté, hogy aztán a két darab, amolyan ajtófélfaként díszítse udvari lakása bejáratát, „Alex Bonifác”, mint egy aranybetűs nagy fekete névjegytábla. A másik oldalon az emlékeztető: „Állította a Tudós Társaság, az ismeretlenben elhunyt hittérítő-filozófus emlékére.” Ez figyelmeztetés is volt arra, hogy jöjtenek tekintették a városban, senki sem tudta, honnan és miért jött ide. Idegenségét jelezte tehát a kő másik oldala, s azt, milyen hatalmas filozófiai munkába kezd most, hogy nem kell a temetőben dolgoznia.

Válogatott szavakat használó, mondataiban nehezen kiejtett idegen kifejezéseket keverő, tudálékoskodónak tűnő, jelentéktelen emberke volt. Sokan azt gyanították, hogy kissé megkötyagosodott a magáncellában, ahová államellenes összeküvés vádjával csukták, de néha olyan különös dolgokat mondott a gondnoknak, a kórboncnoknak, s azoknak a gyászolóknak, akik a temetés utáni hetekben arra kérték, hogy igazgassa fel a hantot, hogy azt hitték, tanult ember, aki az előző rendszer áldozataként, s nem a sors szeszélyéből került ebbe a temetői munkakörbe. A lélekről beszélt, de nem a teológiai értelemben vett lélekről. Egy ismeretterjesztő füzetben olvasott a híres lélekbúvárról, s Freudot idézett, ha úgy érezte, hogy helye van a szövegében, s olyanokat mondott, hogy a lélek képes fantomfájdalmakat okozni, olyan helyeket jelölve meg betegséggócként, amelyek kívül esnek az emberi testen.

– Például ilyen eset a világfájdalom – mondta.

Egyáltalán nem úgy nézett ki, mint egy gyilkos, de az emberek sokszor olyasmire is képesek, amit nem tételeztek fel róluk. Valójában nem volt sem született gonosz, sem bosszúálló fajta, de az élet teremthet olyan helyzetet, amikor nincs más kiút, mint a gyilkosság.

Alex Bonifác, jelenlegi foglalkozását tekintve filozófus, aki nevét a katolikus temető ama feketemárvány sírkövére kölcsönözte, készült arra a gyilkosságra, amelyet majd elkövet. Nem voltak olyan vegytani, villamossági ismeretei, hogy időzített pokolgépet gyárthasson, s azzal hajtsa végre a tettét, így hát maradt a legegyszerűbb módszer, kisbaltával a koponya hátsó részére mérni az ütést. Nem akart színpadias jelenetet, szembenézni áldozatával és közölni vele, hogy ez a megérdemelt bosszú. Csendben és nagyon gyorsan kell végezni, gondolta, s egy papírlapon kipróbálta fegyverét. Csíkokat vágott a füzetlapból, s mert megelégedett volt a balta élével, visszatette a helyére, a kacatokkal megrakott könyvszekrény tetejére.

Már nem vette föl többé a temetéseken viselt sujtászsínóros gyászhuszár egyenruháját. Majdnem úgy nézett ki, mint egy szerzetes. Nem szőrcsuhát viselt, de valami hasonlót. A homlokán kezdte az öltözködést, kendőszerűen megcsavarva feje

körül a vásznat, ami aztán, akár a római tógák, átvezetve a hóna alatt, s a derekánál az anyagot önmaga alá bujtatva, keveréke volt a tunikának és szerzetesi viseletnek, de az indiai férfiak kurtájának is. A sípcsontja alatt, néhol bokájáig fityegve, szabálytalan háromszögekben lógott az anyag, akadályozva a mozgásában.

– Olyan vagy, mint egy madárijesztő – mondta Malgorzata Malinowska.

Sajnálta, hogy a szellem nem olyan, mint Aladdin csodalámpásának dzsinnje, mert akkor vele intéztethetné a bevásárlásokat.

Egyáltalán nem járt ki a házból, mert az utca ellensége volt. A felnőttek kiröhögték, a gyermekek csúfolódó rigmussal kísérték, kutyát uszítottak rá, ezért aztán megegyezett egy öreg falusi asszonnal, aki zöldséget árult a napi piacon, hogy minden hétfőn és csütörtökön a küszöbére kirakott kosárba teszi az ennivalót. Vegetáriánus volt, csak nyers zöldségeket evett, mert még a legfrissebb húson is megérezte a bomlás szagát, amiben éppen elégszer volt része hosszú élete folyamán.

Haját, szakállát ollóval nyírta, de rohamos kopaszodása miatt csak a füle melletti két tincset vágta az utóbbi időben. A szakállát éppen csak annyira igazította, hogy a nehezen rágható zöldségek szopogatása, a mammogás és csócsálgatás közben ne kerülhessenek fogatlan ínyére a drótkemény szőrszálak.

– Tudsz te egyáltalában írni? – kérdezte Malgorzata szelleme, aztán még bántóan hozzátette: – Úgy látom a múltadban, hogy nem jeleskedtél az iskolában. Csak hát a tanítód nem voltak eléggé felkészültek, hogy rájöjjenek, enyhén Down-kóros vagy. Meg aztán, mindezek mellett, esetleg éppen ezért, diszgráfiás, diszlexiás is, éppen ilyeneknek való a lexikonod, abban szavakat nyelnek el, nemcsak hangzókat, szótagokat, mint te, de magát a gondolatot is fejtetőre állították a készítői – mondta, mint aki unja, hogy Alex Bonifác úgy tesz, mintha azokon a szavakon gondolkodna, amelyeket le akar írni.

Úgy olvasta a *Tolnai Lexikont*, mint valami izgalmas kalandregényt, s bár nem volt csodálkozó fajta, mégis elámult attól, hogy milyen hihetetlen találmányokat hozott létre az emberiség. Eleinte kihagyta a személynév szócikkeket, de aztán rájött, hogy az életrajzokban néha csak egyetlen mondat volt fontos számára, másoknál viszont szinte a teljes anyag olyasmiről szólt, amit neki okvetlenül tudnia kellett, hogy felhasználhassa összegző művében.

Kettős feladata terhe alatt, az egyik, hogy kiválassza múltjából az áldozatát, s hogy megtalálja a vezérvonalát annak a filozófiai műnek, amely a húsz kötet szublimálása révén olyan közérthető lesz a világ számára, mint az olvadó jég tócsájának szél és nap okozta párolgása. Légies akart lenni, mert azt olvasta, hogy a gondolat átadásának legfontosabb követelménye a közérthetőség, a tiszta, ellentmondás nélküli mondatok.

Centiméteres beosztású vonalzójával addig-addig méricskélte a szövegek, ábrák, fényképek és reprodukciók arányát, hogy arra az eredményre jutott, a tizennyolc kötetben kétharmad az egyharmadhoz az arány a szöveg javára, tehát ezt a sok ezer oldalból készülő párlatot úgy kell majd egybesűrítenie, legalább százal, de inkább ezerrel osztva, hogy elférjen művének kézírata egyetlen ötvenlapos iskolai vonalas füzetben.

A nyitómondathoz nem írta oda, hogy idézet a *Tolnai Új Nagylexikon* előszavából, de nagyon büszke volt arra, hogy megtalálta a kezdőhangot. „Ez a mű hivatva lesz arra, hogy felvilágosodottságot és modern tudást terjesszen minden egyes olvasóm házába.”

Őrlődött a két feladat hallatlan fontossága között, mígnem elhatározta, hogy előbb végiggondolja azokat, akiktől megbocsájthatatlan sérelem érte, mert filozófiai munkája befejezésével talán élete utolsó napjáig is el lesz foglalva, akkor pedig nem érne rá, hogy beteljesítse a Seneca által javasolt módját a nyugodt halálnak.

– Keresd meg abban a te híres lexikonodban a baszni igét. Ott kellene, hogy legyen valahol a „basso continuo” és a „Basszora”, a szíriai Bászra régies neve szócikkek között, a második kötet hetvennegyedik lapján. De nincs, hát annyit is ér a te nagy globális filozófiád. Baszhatod a nagy összegezést, te töketlen menyét.

Ezért a trágárságért Malgorzata szigorított büntetést kapott. A bádogdobozra rakott egy régi szilvalekváros cserépfazekat, de hogy ne hallja a gondolataiban is olvasni képes asszony hangját, előzőleg két teljes vécépapírtekercset is rácsavart a Simon Artz dohányos konzervre, hogy még a lehangosabb kiabálás se hallatszódjon ki a réteges védelem alól. De mégis nevetést hallott, hangos nevetést.

– Alex Bonifác, azt hitted, hogy elromlott ébresztőjű vekkeróra vagyok, akit bebugyolálhatsz, aztán nem csörömpöl fel unos-untalan? Ha tudni akarod, már rég nem vagyok abban az avas dohányszagú dobozban. Azt hitted, hogy te vagy Aladdin és én vagyok a dzsinn? Az a konzervbádog pedig a lámpás? Mit kívánsz kiscgazdám, hallom és engedelmeskedem – mondta a nevetéstől pukkadozva. – Látnom a gondolataidat, a múltadat, a jövődet természetesen nem, de hidd el nekem, Seneca megtévesztett, mint ahogy a lexikonod mind a húsz kötete is.

Nem az bántotta, hogy az asszony időpocsékolásnak tartotta a nagy szintézist, amire készült, és olyasmit mondott, amitől arra a következtetésre jutott Alex Bonifác, hogy a szellem léte nem azonos idejű a tényleges pillanattal. Bár arra képtelen, hogy jövendőljön, de az ember múltjának legtitkosabb dolgait, még a gondolatait is képes idézni.

Bonifác éppen arra gondolt, hogy el tudta volna képzelni az életét egy olyan asszony mellett, mint amilyen életében a szőke, babaarcú lengyel halott volt, amikor Malgorzata, akit az utóbbi időben a név magyar megfelelőjével, a Margittal, nevezett meg, szinte csúfondáros hangon figyelmeztette a valóságra.

– Nekem nem az a bajom veled, hogy túl vagy a nyolcvanon. Ha fele annyi lennél, akkor sem mennék hozzád, mert én nagyon szerettem kefélni, téged pedig kamaszkorodban kasztráltak – mondta, mintha nem lett volna hangfogóval ellátva a börtöne.

Éppen csütörtök volt, délre járt az idő. Ilyenkor a piacozás végén szokta hozni a falusi asszony az ennivalót. A kapura szerelt rézcsengettyű hangja eszébe juttatta a kétkerekű fagyaltos kézikocsit. Annak a tulajdonosa rázta gyermekkorában, a kapualjakban a fanyelű csengőjét. Ha csak meghallotta, összefutott a nyál a szájában, s abban reménykedett, hogy egyszer majd megkóstolhatja azt az édességet, amit Annelise Herbert számlálatlanul tömött magába.

Abban az időben új divat hódított a városban. A régi vörös- és sárgaréz edényeket, amelyeket már nem használtak főzésre, habverésre, mert kiderült, hogy mérgezők, díszként rakták a konyhák látható helyeire, s hogy ne patinásodjanak, legalább havonta egyszer át kellett fényesíteni őket. Ót küldte a mester, s mindig kapott valamennyi aprót, borraivalót, amit a cipőjében dugdosott, hogy nehogy elszedjék tőle, s alig várta, hogy összegyűljön annyi banija, hogy ropogós egylejes bankjegyre cserélhesse.

Szerette volna azt mondani a fagyaltosnak, aki egyszer elkergette azzal, hogy ne bámulja, mert zavarja az úri vevőit, hogy egy gombócot kér, s mint a tromfot a kártyában, olyan lendülettel tenné a bádoggal borított kocsi pultjára a papírpénzt.

És meg is történt, de a négy gombóc árát érő pénzből nem adott vissza a fagyaltos. Alex Bonifác követelte a visszajárót, de a fagyaltos kiabált vele, hazug tolvajnak nevezte, azt mondta, hogy rendőrt hív, s amikor ő még hangosabban követelte a pénzét, az tolvajt kiáltott, s a hangoskodásra Annelise kihívta az apját.

Ő húzta a rövidebbet. Először a fagyaltos pofozta fel, aztán elverte Herbert is, s most, hogy megcsendült a kapucsengettyű, Malgorzata felröhögött, olyan nyertésféle hangon, mint Alex Bonifác halottas kocsiba fogott lova, az is ínyét mutogatta, és így röhögött, ha kockacukrot mutatott neki Alex Bonifác.

– Bocsáss meg, de röhögnöm kell. Eszedbe juttattam a fagyaltost, de az is halott – mondta. – Keress valaki mást. Bár azt hiszem, hogy ha végigolvastad volna Seneca műveit, s nem egy füzetecskéből választottál volna magadnak egy mondatot, többre mentél volna. Így viszont gyógyíthatatlan vagy. Persze, hogy az vagy. Akkor pedig ajánlanék egy másik Seneca-idézetet számodra: „Legjobb elviselni azt a bajt, amire nincs orvosság”, de mert szereted fitogtatni a műveltségedet, írd ki latinul ezt is. „Optimum est pati quod emendare non possis”. Bonifác nem szeretett volna úgy távozni a világból, hogy nyomot ne hagyjon benne, de a Seneca-idézetben, amely egy eljövendő gyilkosság felé hajszolta, tényleg elgondolkozott.

– Tudod, Bonifác, az a mondat olyan politikusokra, államférfiakra vonatkozik, akiknek volt egy kiválasztott ellenségük, mint Caesarnak Antonius. De te szegény ember voltál, annyira szegény, hogy még irigyeid sem voltak. Inkább azt a szép napodat, azt a percnyi jókedvedet idézd fel emlékeidből, amire pillanatnyilag nem emlékszel, de amit jó lenne újra átélni. Mert tudom, hogy volt ilyen és segíthetek...

Alex Bonifác, túl a nyolcvanadik évén, rájött, hogy semmit sem ért az élete, még egy esküdt ellenséggel sem dicsekedhet, s hiába törte a fejét, hogy valami szépre, boldogságos napra emlékezzen, mert nem jutott eszébe Malgorzata Malinowska megszerzésén kívül semmi olyan esemény, amely érdemes lett volna arra, hogy lehunyt szemmel visszaidézzé, mint valami álmot.

Már egyáltalán nem volt biztos abban, hogy Malgorzata Malinowska szellemét őrzí abban a pléhdobozban. Gyanakodott, hogy magában beszél, hogy hasadt tudata vezette arra a tévútra, amelyen hetek, hónapok óta járt.

Úgy érezte, hogy megmozdult a föld, a rézmozsárba megingott az ütő, mint egy harang nyelve, kongott és bongott, mint egy lélekharang, s a zenebona közepette, súlypontja eltolódása miatt oldalára esett a nehéz rézöntvény. Tárgyak hulltak belőle a földre, s mintha szándékos lett volna, emlékezetküldő a földrengés, ölébe esett egy borostyán függőpár. Méretes darab volt mindkettő, az egyikben egy irizáló rózsabogár, a másikban egy szkarabeusz fagyott bele.

Ez volt az első előrengés, amelyet több hullámban még néhány erős, aztán az utórengések gyengülő sorozata követett. Az a földrengés, amely földdel egyenlővé tette a halotthamvasztó tornyát, beszakítva a ravatalozó tér gótikus mennyezetét is.

A könyvszekrény is eldőlt, úgy zuhant az asztal felé, hogy éppen csak súrolta Alex Bonifác tarkóját, de fejére jókora ütést mért. Megszédült, de nem vesztette el teljesen az eszméletét. A két nyakláncra függeszthető borostyánt nézte. Alex Boni-

fác nem is emlékezett rá, hogy egyáltalán megvannak, bizonyára a gombok és varrótűk, ceruzacsonkok, borítékjukról levágott bélyegek, forgalomból kivont fémpenzék társaságában várták a feltámadást a rézmozsár porcicái között. Valami derengett, hogy amikor megszökött Johannes Herbert rabságából, abból az iszonyatos fájdalommal végződő inaskodásból, az orvos, aki a sebeit kezelte, szólt az árvaházi vagyonkezelőjének, Málnássy gyógyszerésznek, így került a drogériába mindeneknek, ahol saját készítésű dolgokat árultak. Krémeket, kölniket keverték a vegykonyhán, hajfestékeket, lábizzadás elleni kenőcsöt, hashajtót s még annyi mindenfélét gyártottak abban a csodálatos szagú teremben, hogy ha behunyta szemét, érezte a rózsaoaj, a kámfor, a levendula illatát külön-külön is. Olyan parfümök, amelyek majdnem hetven éve eszébe sem jutottak. És a különböző tónusú körömlakkok gyöngyházfényét is fel tudta idézni. Olyan szeme volt az árnyalatokhoz, hogy Málnássy gyógyszerész úr rábízta a keverésüket. Pedig nemcsak egyetlen fajta készült. Volt rózsaszín, vörös, vérvörös, bíbor, skarlátvörös, meggyszín, veres, rőttila, karmazsin és bordó is.

A színek és illatok felidézése olyasmit hozott elő emlékeiből, amire évtizedek óta azért nem gondolt, mert meg volt győződve, hogy teherként cipelt magányának, végtelen hosszú éveinek léleksüllyesztőjében, amikor egyetlen egyszer szinte halálra itta magát, akkor álmodta részegségében az emléknélküliség gyógyírjaként azokat a dolgokat.

Malgorzata Malinowska szipogni kezdett, és olyan hangon, mintha sírna, megkérdezte: – Tényleg nem emlékeztél a hamis borostyánokra, pedig azok igazán szép emlékeid lehetnének – és lassan kivezette Alex Bonifácot abból az élet értelmét kereső filozófiai csapdából, az örök békességhez nélkülözhetetlen gyilkosság mókuskerekéből, ahol semmi más nem várta volna, csak egy értelmetlen halott.

– Te nem is Malgorzata Malinowska vagy, hanem Málnássy Margit – mondta már az ájulás félálmában, s nem láthatta, hogy a földrengés első hulláma megrebentette a bársony sötétítőfüggönyt, s a délutáni nap egyetlen hajszálvékony sugara átvilágított a hamis borostyánokon.

Érezte, hogy repül, szédüléssel fejfájása erősödött, acetont és toluol szagát érezte, s feltette a kötelező gázmaszkot. Már nem a drogériában dolgozott, hanem egy festékgár raktárban, s ott is ugyanolyan jóérzésű féleszűnek tartották, szófogadó, de hasznavehetetlen kisgyermeknek, mint a Málnássy drogériában. Kétszáz literes hordókból fejtette az acetont, émelygett a gyorsan párolgó oldószer gőzétől. Tudták, hogy nincs ki mind a négy kereke, de soha nem cigarettázott, tüzfóbiája volt, és ezért, még ezt a veszélyesnek tartott, félve rábízott munkát is tisztességesen elvégezte.

A fejsérülése és a földrengés okozta pánikálmában látta magát, ahogy talán az elkészített gipszformába acetonnal, de az is lehet, hogy egy másik hordókból származó toluollal színes műanyaglapocskákat old fel. Emléktárgyat gyárt, akár a többiek, akik virágot, fényképet fagyasztottak bele a megszilárduló plexibe. Ő azt tette bele, amit ajándékba szánt egy borostyángyűjtő asszonynak: egy rózsabogararat és egy szkarabeuszt, s hirtelen annak a névnek a viselője is megjelent, aki az előbb eszébe jutott. Málnássy Margit.

De nem is ott volt delirálása közben abban a gyárban, hanem egy tóparton, s nézte, hogy az ezüsthíd, amit a holdfény varázsolt a vízre, milyen szabályosan folytatódik a szállodához vezető lépcsősor esti páráktól nedves kövezetén.

A drogéria tulajdonosának húga, Málnássy Margit kérte kölcsön egyik nyári szezonra mindenesnek a szállodájukba, s a terv szerint visszakérné újra, majd a síszezonra is. Elmagyarazza a többieknek, családjának, alkalmazottaknak, hogy nem kell félni tőle, ártalmatlan, de soha ne álljanak meg a sérült fiú háta mögött, ne szóljanak hangosan rá, mert békés természetű ugyan, de gyógyszerész bátyjától tudja, hogy a váratlan ingerek kiszámíthatatlan indulatokat kelthetnek benne, s hiába tűnik csenevésznek, bikaerős.

A Kék Bolygóban, annak a hegyi tónak a partján, amelynél csodálatosabb dolog még nem látott életében, mindenki kedves volt hozzá, úgy élt közöttük, mintha egyenrangú lenne velük. Ott hallott életében először a borostyánról, azt hitte, hogy valami kő, s az asszony mutatott is neki néhány szép darabot.

Ebben az újult álomban a tavat nézi, olyan magasból, mintha nem is a földről látná. És észreveszi a gomolygó feketeséget. Mi lehet az a hatalmas fekete füst? Az egész várost egyszerre égetik a krematóriumban? És mit keres nagyapja a szálloda parkjában a mólónál, és miért kaparja a fenyőkről a gyantát? És miért imádkozik hangosan? Alex Bonifácnak eszébe jutott, amit a szomszédjukban lakó fiatalasszony apja, a falusi pap bácsi mondott.

– Ne erőltessék, hogy imádkozzon, Isten így is, úgy is szereti, mint a bárányait, hiszen ártatlan, jóságos gyermek.

Valaha, a tűzvész idején nem láthatta azt a fekete füstöt, amely betakarta az egész völgyet, s amelyben porig égett a Kék Bolygó szálloda is. Nem volt ott, azon az őszi napon, pedig a síszezonra is visszavárták, s csak másoktól hallott arról a mindent felemészítő erdőtűzről, amely elpusztította a hegyi szállodát, még a tó szigetének évszázados fenyőit sem kímélve. Arra gondolt, hogy saját szemével akarja látni a hely romjait, ahol tavasztól őszig dolgozott, s szinte családtagként bántak vele.

A tűz után nem hallott róluk, csak azt látta, hogy a drogéria tulajdonosának családja feketébe öltözött, de nem volt semmiféle temetés. Azt sem tudta, hogy átélte-e, vagy sem, a mindig mosolygós, s a vele mindig türelmes figyelemmel bánó Málnássy Margit a katasztrófát. Az újságok csak annyit írtak, hogy tucatnyi halottja volt a tűznek, de nem közöltek neveket. Abban reménykedett, hogy talál valakit, aki tudja, hogy mi történt velük, s talán bízott abban is, hogy jól vannak, s már hozzá is fogtak az újjáépítéshez. Valójában nem szokott meg a festékgyárból, csak nekivágott a napokig tartó útnak, hogy saját szemével láthassa a katasztrófa nyomait. Gyalog indult neki, mindig a felkelő nap irányát követte.

A négyemeletes szállodának alig maradt nyoma. A gránitkocka-alapok álltak, de a negyvenszobás, alpesi stílusú gerendaépületnek még a szobákat, lakosztályokat elválasztó téglafalait is maga alá gyűrte a tűz. Semmi sem maradt a tipegőnek nevezett lépcsősoron kívül, amellyel a vendéglői terasztól a tóig tették kényelmessé a lejutást. Az alagsor is kiégett. Ha ártalmatlan volt az idő a tóparti csónak-kölcsönzőben a munkához, s beszorultak a szálloda alagsorába, ahol egy külön erre a célra berendezett szoba volt, gyönyörködhetett a külön-külön is megvilágított, válogatottan szép borostyánokban.

A romokat nézte s a ház asszonyára gondolt, arra a nagyon kedves fiatal nőre, aki egyenrangúként bánt vele, oktatta, magyarázott neki arról a világról, amiről ad-

dig álmodni sem mert. Málnássy Margit nemcsak vezette az ötcsillagosnak beillő szállodát, de könyvet is írt saját élményei alapján a Borostyán Útról.

Gyűjtő volt, de nemcsak az. Gyógyszerészetet tanult az egyetemen, s jó hírű szakértője volt a borostyánnak, bírának hívták, s nagy árverésszervező cégek kérétek fel értékbecslésre. Tőle hallott először arról, hogy az a fogalom, hogy valami borostyánszínű, az csak a Balti-tengernél talált darabok némelyikére vonatkozik.

– Olyan sincs, hogy emberszínű. Milyen ember? Fekete, sárga, fehér, kreol?

Mutatott a gyűjteményéből olyan kékes lilát, amely egy spanyolországi bányából származott. De volt a Dominikai Köztársaságból szerzett kékes köve is, s azt mesélte, hogy a szingapúri drágakőpiacon talált egy közel félkilós borostyánt, amely tökéletes sötét indigókék volt.

– Amíg a pénzt számoltam, hogy van-e annyi nálam, amennyire talán lealkudhattam volna, lecsapott rá egy kínai fickó.

Arról is szívesen beszélt, hogy a szakértők többsége úgy tartja, fenyőfélék egyik ismeretlen fajának a gyantája a borostyán, de Málnássy asszony feltételezte, hogy a gyümölcsfák mézgája, ha olyan körülmények közé kerül, néhány millió év alatt talán a borostyánhoz hasonló állagú kövületté válna, s nevetve mondta:

– Hogyne érdekelnének ezek a gyantafélék, mézga drágaságok, amikor a férjem, ha becézni akar, azt mondja, hogy „kicsi macskamézem” – nevetett, babaarcán két kis gödröcske táncolt, s szőke fűrtjei úgy repdestek, mintha a kert manói jókedvűből szelet támasztottak volna, hogy elfűjjanak minden jövőendő bánatot.

Szinte hallotta is az asszony hangját.

A romok között bóklászva abban reménykedett, hogy a kincskeresők és emléktárgyvadászok után hátha felfedezhet valami személyeset. Azt kívánta, hogy egy hóálló szelencében megtalálja azt a borostyánt, amit az asszony „naplementekőnek” nevezett. De nem talált semmit Macskaméz asszony kincsei közül. Minden eléghetett a tűzviharban.

Alex Bonifác gondolatban gyermekkorra kertjébe menekült, az iszonyatos látvány elől, ahová bármikor kimehetett nagyanyja engedélye nélkül is, s ahol nagyokat méltázhatott a jövőről. Nagyapja gyantásodó meggyfáira gondolt, s boldog volt, hogy az asszony eszébe juttatta a macskamézket. Ízlelgette a szót, s látta is a cseppekké fagyott mézgát, amit gyermekkorában ő is macskaméznek nevezett. Megpróbált mosolyogni, mert eszébe jutott, hogy nagyapja egyszerűen facsipának hívta a fákat gyilkoló ragacsos váladékot.

Pillanatokra megfeledkezett önmagáról, nem a csónakkikötő mólóján látta nagyapját, kezében a görbekéssel, metszőollóval. A tornácon beszélgetett nagyanyjával. Az otthoni kertben volt, a fűben hasalt, s nézte, ahogy hangyák és mindenféle bogarak, amelyeknek nem tudta a nevét, nyalakodnak az édeskés macskamézből, abból, amiben órákig gyönyörködött.

Imádkozta nézni árnyalataik végtelen voltát, s bosszantotta, hogy nagyapja irtotta őket. Kivágta a sérülten levedző részt, aztán valami ecetszagú anyaggal bekente a sebet, mert, ahogy mondta, elfolyósodik a kéreg alatti szöveti rész, szívbeteg lesz tőle a fa.

Nagyapja védekezett. Mindig a kezében volt az a görbe kése, amelyet kacornak nevezett. Kacor, jutott eszébe a régen hallott szó, s az is, hogy ahány dolgot végzett a nagyapja, azokhoz mind-mind másfajta kést használt. Volt nála egészen kis

bicsak, olyan összecsukható nagyobbja, amit bicskának nevezett, az íróasztalán egy vékonypengéjű, amelyet hol tollkésként, hol penicilusként emlegetett, aztán a görbepengéjű kacor. De ő egyiket sem vehette soha a kezébe.

– Nem való az olyanoknak, mint te – mondta szomorúan a nagyapja. Nagyanyja csak azt nem értette, hogy miért nem tud hangosan felolvasni neki, de nagyapja tudta, hogy bármilyen kedves gyermek is, valami baj van vele, csak egy hajszálnyi hiányzott, hogy olyan legyen, mint a többi vele egykorú, de nem olyan volt.

Rettegve gondolt arra a nagyapja, hogy mi lesz vele, ha mindketten meghalnak, s család nélkül marad. Nem tudta rávenni, hogy gyomláljon, s ha mégis, válogatás nélkül tépte ki az ágyásokból a gazt és a veteményt. Nem szidta meg, az öreg tudta, hogy értelmetlen dolog lenne, fel se fogná, hogy valamit rosszul csinált. Hagyta, hogy órákig bámuljon valamit. Olyankor legalább csendben van, gondolta.

Ő gyönyörködött bennük, nagyapja pedig irtotta a macskamézet.

A kertben órákig tudta bámulni, ahogy a fények, árnyékok hatására színt váltanak a fa kérgén a folyásnyomok alján, a többnyire óriás könnycsepp alakú macskamézdudorok. Ahogy a levelek meg-meglibbentek előttük, takarva-enedve a napsugarakat, azok a világos és sötétsárga árnyalatok nagyszülei reggeli gyógytea-ira emlékeztették. Volt halvány aranykamilla és bordósba játszó meggyzár, aranylő hársvirág és nagyapja nyugtatója, a zöldesen csillogó macskamenta tea. Aztán a festékgyárban egy mérnök, bár nem a macskamézről, hanem a festékek kikeveréséről beszélt, elmagyarázta neki egy készülék mellett a spektrumot, azt a csodát, amivé az üvegprizma képes felbontani a napfényt, olyan tobzódó, mégis jól megfigyelhető színekké, amit ő addig csak a szivárványban látott. És meg is értette utólag, hogy hiába vöröses az egyik macskaméz és zöldes a másik, mert még minde-nik a sárga színvilágához tartozik.

– Árnyalatok, de ugyanannak a színtartománynak a részei – mondta a mérnök.

Malgorzata Malinowska a fény felé kezdte vezetni, Alex Bonifác érezte, hogy az álmában átélt érzelmei anyagi alakot öltenek, s mintha a festékgyár színelemző műszerébe nézne, olyan fényt sugároznak emlékei, az ibolyán inneni és az infravörös közötti tartományban. Olyan fényt látott, mint a nyári naplemente színe, mint a napfényben megcsillanó mézga.

Szerette volna megmenteni valamelyiket nagyapja elől, s remélte, hogy egyszer talál egy olyant, amibe belefagyott valamilyen bogár, mint amilyen tanítónője borostyán karkötőjének az egyik gyöngyében is volt.

Talált is kamaszkora kezdetén egy sötétsárga, mégis teljesen átlátszó, megszilárdult macskamézdarabot, ott lehet most is a festékgyárban hagyott kacatjai között. És mesélt arról a különleges macskamézről Malgorzata Malinowskának, aki valójában Málnássy Margit volt.

– Nagyobb volt egy dióhéjnál, és annyira szabályos félgömb alakú, mintha nem is egy fáról feszítettem volna le. Sötét borostyán színe és keménysége miatt naplementekőnek neveztem el.

– Az lett volna szép, ha egy irizáló rózsabogár lenne benne – mondta Málnássy Margit, amikor a kertről mesélt neki.

De most nem a hamis meggyfaborostyán foglalkoztatta, mert újabb földrengés-hullámot érzett, félig a könnyvszekrény alá nyomorítva. Már másodpercekkel az őt ide-oda dobáló rengés hangjának iszonyúan rémisztő ereje is világvégét jelzett.

A Simon Artz-dobozra ráesett a plafon egy leszakadt darabja, teljesen kilapult, a földön hevert a malertörmelékek között.

Halálos csend volt.

Malgorzata Malinowskát szólítgatta, de nem kapott választ. Nagy nehezen kikászálódott a könyvszekrény s a ráesett tárgyak alól, de még nem volt teljesen magánál, talán csak álmodta az egészet.

Amikor teljesen felébredt az ájulásból, ott látta maga mellett a földön a füzetet, amelybe a kezdőmondatot írta: „Ez a mű hivatva lesz arra, hogy felvilágosodottságot és modern tudást terjesszen minden egyes olvasóm házába.” A kristályváza törmelékének egy dárdahegy alakú, pengeéles darabja úgy szegezte a földhöz, mint-ha felkiáltójelet küldött volna az ég a befejezhetetlen mű végére.

Úgy érezte, hogy nagyanyja mellett áll, aki fájó fejét simogatja, csókolgatja, s azt ismétli, amit akkor is mondott, amikor leesett az almafáról, és tojásnagyságú dudor nőtt a homlokára.

– Elmúlik szentem, ne sírj, ne légy ilyen bánatos, mindjárt elmúlik. Csak ne légy bánatos.

Alex Bonifác nem sérült meg komolyabban, csupán valahonnan a fejéből szivárgott a vér, s a földrengés ájulatában megértett valamit a világból, megtalálta szintézise egyetlen mondatos alapigazságát, és biztos volt abban, hogy tévedhetetlen: „Az élet álom, mégpedig másnak az álma, amelyben valahogy mi is helyet kapunk.”

HALÁSZ RITA

Kánikula

Meztelenül fekszünk az ágyban. Három napja nem húzom fel a redőnyt, felesleges, éjjelre sem hűl le a levegő. Anyád utál, mondom Gergőnek, és virágpermetezővel spriccelem magamra a hideg vizet. Nem hibáztathatod érte, lássuk be, nem volt túl jó a belépőd, válaszolja. Vállat vonok, legalább apád szeret. Csak reménykedik, hogy egyszer ő is sorra kerül, mondja, és miközben felül, nagyot nyújtózik. Gergő kijelentését eleresztem a fülem mellett, gyorsan témát váltok, kibírhatatlan ez a hőség, sóhajtok fel. Megszólal a telefonja, fel-alá járkál a szobában, a haját babrálja. Apa rosszul lett, be kell menni a kórházba.

Kit hívsz?, kérdezem, és a fogkrémet kinyomom a tubusból. Az öcsémet, válaszolja. Mindig így mondja, öcsém, az öccse viszont sosem mondta azt, hogy bátyám. Mosom a fogam, a telefon hosszan kicsöng. A strandon van, biztos épp fürdik, mondom, miután kiköpöm a fogkrémet. Közelebb jön, nézi, ahogy arcot mosok, a hajamat is bevezetem. Nagyon képbem vagy, válaszolja Gergő. Félóránként oszt meg egy képet, magyarázom.

A taxiban az öccse végre felveszi a telefont, valószínűleg azt kérdezi, elinduljon-e most rögtön, mert Gergő azt válaszolja, nem tud semmit, majd a kórházból